

Poznání toho, jak je bezpečnost energetiky provázaná s ochranou klimatu, nás nutí hledat robustní řešení,

řekla CzechIndustry Anna Hubáčková, ministryně životního prostředí

Paní ministryně, válka na Ukrajině je těžkou ranou ambiciózním cílům Evropské unie, tedy i České republiky, v oblasti klimatu. Jejich uskutečnění se zkomplikovalo, myslíte, že se je podaří splnit v plánovaných termínech? A pokud jde o Českou republiku?

Samozřejmě válka na Ukrajině je obrovská katastrofa a jsem hrdá na to, jak lidé i naše vláda Ukrajincům pomáhají. Staví nás to do pozice, kdy musíme řešit najednou jak energetickou bezpečnost, zejména závislost na ruském plynu, tak snižování emisí. V žádném případě to ale neznamená, že bychom měli Zelenou dohodu pro Evropu hodit přes palubu. Právě díky tomu, že se budeme postupně zbavovat plynu a ropy, můžeme část fosilních zdrojů nahradit obnovitelnými zdroji a soustředit se na snižování energetické náročnosti naší ekonomiky. Je možné, že se dostaneme k řešení, kdy ty nejbližší cíle budeme muset odložit, protože musíme zajistit dodávky pro tento rok a na další rok, co se ale týká dlouhodobých cílů do roku 2030 a dále se nic nemění.

Takže zde platí rčení, že každé zlo je k něčemu dobré?

Nelze říct, že je válka na Ukrajině k něčemu dobrá, vnímám ji jako čiré zlo. Navíc zcela odkryla slabiny, o kterých sice víme dlouho, ale protože jsme i s nimi nějak fungovali, nechávali jsme je být. Fakt, že se s nimi teď musíme naléhavě vypořádat, poznání toho, jak je bezpečnost energetiky provázaná s ochranou klimatu, nás nutí hledat robustní řešení, která budou vycházet z dostupných zdrojů, v našem případě především z obnovitelných zdrojů, jádra a úspor. Je důležité, že se nám v tom otevřely oči.

Z webových stránek ministerstva je zřejmé, že MŽP jede takřikajíc podle plánu při naplňování programového prohlášení vlády v oblasti životního prostředí. Které priority Vy osobně považujete za zásadní?

Moje priority se nijak nemění, i když je pravda, že ke všem událostem na ně zatím nebylo mnoho času. Jako ministryně životního prostředí chci více chránit vodní zdroje. Proto ještě letos připravíme návrh na ústavní ochranu vody, který by pomohl zvýraznit veřejný zájem tak, aby bylo jasné, že v případě střetu dvou veřejných zájmů má voda vyšší prioritu. Stejně tak je důle-

žitá ochrana půdy. Postupně plánujeme vyhodnotit fungování protierozní vyhlášky a následně připravíme novelu zákona o ochraně zemědělského půdního fondu. No a obrovský úkol na dnešní rok je naše blízkí se předsednictví v Evropské radě, které bude jednoznačně spojené s ochranou klimatu, Zelenou dohodou pro Evropu a balíčkem Fit for 55.

Na druhé místo bych po vodě zařadil odpady. I když podle Eurostatu si nevedeme ve srovnání s dalšími zeměmi Unie špatně při jejich druhotném využívání, je efektivní odpadové hospodářství v Česku stále ještě batole. Co byste v čele ministerstva chtěla v tomto změnit a kam dojít?

Hlavní úkol v odpadech je jasný, snížit množství odpadu, které končí na skládkách. K tomu máme od loňského roku novou legislativu, která motivuje občany, obce, firmy i odpadové společnosti, aby upravily své fungování právě s ohledem na recyklaci odpadů. Týká se to třeba i principu ekomodulace, díky kterému budou finančně zvýhodněni výrobci lépe recyklovatelných obalů. Legislativa ale také zvyšuje samotné cíle pro recyklaci obalů.

➤ A stát také přiloží svoji ruku k dílu, protože novela zákona o veřejných zakázkách přinesla podporu environmentálnímu zadávání veřejných zakázek. Máme také v běhu návrh zákona o jednorázových plastech. Ten vedle zákazu vybraných výrobků zpřísňuje požadavky na zvyšování recyklace. Vysoce kvalitní třídění a kvalitní recyklaci budeme podporovat také v novém Operačním programu Životní prostředí. Budou v něm také bonifikováni žadatelé, kteří využívají výrobky s obsahem recyklátu, abychom podpořili pop-távku po něm.

Speciálně bych se chtěla zaměřit na bioodpad, který nesmí končit v černých popelnících. Lze z něho vyrobit kompost, ten vracet zpět do půdy a zlepšovat její kvalitu. Chceme pracovat s obcemi, aby možnost jeho sběru nabízely a budeme je v tom podporovat. Některé obce dokonce v letošním roce nabídly hnědé popelnice na bioodpad občanům zdarma.

K čistšímu ovzduší pomáhají kotlíkové dotace. Dnes už je zřejmé, že všechny staré kotle se v termínu nepodaří vyměnit z nej-různějších důvodů. Co bude následovat?

Tady jsme v minulých dnech vládě předložili novelu zákona o ochraně ovzduší, která posunuje termín zákazu provozu nejstarších kotlů 1. a 2. emisní třídy o dva roky. Lidé by tedy měli povinnost přestat používat nejšpinavější kotle až k 1. září 2024. Vláda návrh na odsun termínu odsouhlasila, nyní jej čeká projednávání v parlamentu. Díky odkladu se nám snad podaří rozložit v čase negativní dopady na české domácnosti, kterým teď musí čelit. Mám na mysli souběh dopadů covidové pandemie, růstu cen energií a také války na Ukrajině, kvůli které jsou nejisté dodávky zemního plynu.

Kotlíkové dotace i podpora z Nové zelené úsporám ale poběží dál. Kraje nemusí odkládat vypisování výzev kotlíkových dotací a všichni, kdo si už kotle vyměnili nebo mají výměnu připravenou, mohou požádat o nabízené dotační prostředky. Zároveň omezujeme podporu pro plynové kondenzační kotle. A v kotlíkových dotacích zvyšujeme podporou pro tepelná čerpadla. Obnovitelné zdroje jsou, spolu s energetickými úsporami, nejčistší, nejlevnější a nejrychlejší cestou, jak urychlit odklon od drahých fosilních paliv, primárně od ruského plynu.

Vzhledem k válce téměř za našimi vraty budou mít lidé hlouběji do kapsy. Nehrozí, přesněji už se tak děje, že budou pálit vše, co hoří bez ohledu na to, co vyletí z komína? Dá se tomu zabránit?

Problém je v tom, že v životě se jako obvykle sejdou všechny věci najednou. V jednu chvíli roste cena energií a ani nemáme jistotu ohledně plynu, navíc mají lidé hluboko do kapsy kvůli inflaci, která zase souvisí s návratem ekonomiky po covidu. Jestli to ale povede k tomu, že lidé začnou topit bůhví čím, to není zdaleka jisté, navíc je to nezákonné a riskovali by udělení pokuty. Výměny kotlů probíhají i bez dotací většinou v rámci celkové rekonstrukce. Je potřeba také zvážit veškeré náklady na provoz zdroje na pevná paliva,

tedy včetně provádění pravidelné údržby a oprav, čištění a kontrol komína nebo kontrol technického stavu.

Kvalita ovzduší v Česku dlouhodobě stoupá, řada výměn zdrojů vytápění je těsně před dokončením, navíc změna pravidel podpory v dotačních titulech se netýká podpory výměny na tepelná čerpadla, naopak pro nízkopříjmové domácnosti je tato technologie ještě výhodnější.

Musím ale znovu připomenout, že tím základním krokem je snížení spotřeby tepla, tedy zateplení domů, výměna oken a dveří a podobně. Na tato opatření přispívá program Nová zelená úsporám. Z něj mohou čerpat vlastníci, ať už stávajících nebo právě stavěných rodinných nebo bytových domů, kteří chtějí snížit energetickou náročnost své budovy. Velmi zhruba se dá říct, že dotace pokryje přibližně padesát procent nákladů.

Tématu šetrného topení se MŽP snaží dlouhodobě věnovat i osvětou, teď jsme se například podíleli na osvětovém seriálu videí Smokemana, která vycházejí na youtube (zrovna vyšel díl "Top tak, jak chceš,

aby topil tvůj soused" <https://www.youtube.com/watch?v=U-GKNNhhLnl>), a co nevidět spustíme microsite k vydané brožuře MŽP "Jak spávně topit a ušetřit".

Za tři roky vysázeli Češi dva miliony stromů, a to mimo les. Úctyhodné číslo, našlápnuto máme bezpochyby dobře. Mrzí mne ale, když vidím, jak jsou podél silnice vysázeny stromy a za několik let z nich zůstane jen torzo. Příkladem může být cesta za Řevničovem směrem na Slané. V minulém roce je tam začali vysazovat znovu. Podobných příkladů bych mohl uvést řadu. Neměl by za to někdo nést odpovědnost?

Máte pravdu, díky naší společné iniciativě vzrostl počet nových, zvláště pak listnatých, stromů v krajině a ve městech za tři roky více než 3,5násobně. To je motivující a do budoucna pro ČR velkým vkladem. Paralelně se sázením dřevin jsme se v ministerstvem založené pracovní skupině zabývali i problematikou neadekvátního kácení. Liniových staveb se přímo týká metodika, kterou jsme vydali loni v dubnu k povolování kácení dřevin mimo

les. Podle něj je vlastník dálnice, silnice a místní komunikace oprávněn kácet dřeviny a postupuje přitom podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Nejde-li o zákonem specifikované kácení v krajní nouzi, musí se k němu vyjádřit orgán ochrany přírody, je k němu totiž nezbytné jeho povolení včetně dalších správních aktů požadovaných zákonem jako jsou závazná stanoviska, souhlasy, výjimky ad. V případě náhradních nebo nových výsadeb je potřeba prozíravě vybírat místa, rozestupy a druhovou skladbu, aby stromy či dřeviny mohly plnit svou jedinečnou multifunkčnost v krajině i konkrétně podél silnic (snižování prachu a hluku, snižování emisí CO₂, zadržování vody v krajině, poskytování útočiště pro živou přírodu) a přitom nebyly překážkou pro zachování bezpečnosti.

Z tiskových zpráv, které dostáváme do redakce, jednoznačně vyplývá, že průmysl, doprava a další resorty vzaly evropské cíle za své a snaží se podle svých možností přispět k jejich naplnění. Je toto úsilí dostatečné? Pomůže jim Národní plán obnovy a Modernizační fond?

V první řadě je pozitivní zprávou, že potřebné technologie k omezení emisí jsou dostupné a jednotkové náklady se u řady z nich v posledním desetiletí významně snížily, zejména pokud jde o obnovitelné zdroje energie, to je dobrá startovací plocha pro další proměnu průmyslu a dalších sektorů. Na evropské úrovni by měla být hlavním příspěvkem k plnění cílů Pařížské dohody Zelená dohoda pro Evropu a v oblasti snižování emisí pak konkrétně především balíček Fit for 55. Dokončení projednávání tohoto balíčku bude jednou ze zásadních priorit MŽP v rámci českého předsednictví ve druhé polovině tohoto roku.

Podle aktuální emisní inventarizace se celkové emise ČR bez započítání emisí z využívání půdy a lesnictví v období 1990 až 2020 snížily o 43 %. V tomto údaji se však výrazně projevil efekt covidové pandemie, kdy oproti přechodnému roku emise

poklesly o více než 8 %. K obdobnému meziročnímu snížení o přibližně 10 % došlo v celé Evropě. Zatím ČR bez problémů plní cíle pro snižování emisí skleníkových plynů vyplývající z legislativy EU pro rok 2020. Podle našich odhadů s využitím plánovaných dodatečných opatření, mezi která patří zejména činnost Modernizačního fondu, by ČR neměla mít problém s plněním závazků ani do roku 2030. Návrh revidovaných cílů obsažených v balíčku Fit for 55 však představuje pro ČR značnou výzvu, stejně jako cíl dosažení klimatické neutrality do roku 2050. Aktuálně proto pracujeme na přípravě scénářů, které by nám umožnily těchto cílů dosáhnout. Bude zapotřebí, aby se na nich podílela všechna odvětví, včetně těch, kde nám emise dosud rostly, jako jsou doprava a odpady. Do roku 2030 vidím určitě největší potenciál v urychlení dekarbonizace sektoru energetiky. Vláda se přitom zavázala vytvářet podmínky pro energetickou transformaci a rozvoj uhelných regionů tak, aby byl možný odklon od uhlí do roku 2033. Dobrou zprávou je, že na nezbytnou transformaci máme z různých zdrojů k dispozici více prostředků než kdykoliv předtím. Jen samotné výnosy z prodeje emisních povolenek pro Modernizační fond odhadujeme ve výši přibližně 400 mld. Kč. Z Národního plánu obnovy to bude více než 60 miliard pro ČR jako pomoc pro zvládnutí našich klimatických cílů.

Rozhodujícím prvkem v tom, zda se naše vlast stane zelenější a ekologičtější v širších souvislostech, jsou naši občané. Přitom mnozí jako by nechápali nutnost věci řešit a neotálet. Nespí v tomto tak trochu naše média, je dostatečným stávajícím model ekologické výchovy?

Tady je nejdůležitější, abychom dokázali adekvátně reagovat na probíhající změnu klimatu. Podle šetření České klima 2021 (<https://enviro.fss.muni.cz/ceskeklima2021>) je česká veřejnost informována dostatečně a už ani není přístupem k ochraně klimatu

dramaticky rozdělena. Většinou se shodneme na tom, že změna klimatu probíhá, způsobena je převážně lidskou činností, představuje závažný problém a ČR se má jejím řešením aktivně zabývat. K tomu, že jsme dospěli v našem vnímání až sem, bezesporu pomohl fakt, že závažné projevy změny klimatu jsou v posledních letech markantní, pozorovatelné naprostými laiky, zejména v podobě sucha a s ním související kůrovcovou kalamitou nebo také s rychlými výkyvy počasí. V tom je pochopitelně mnohem přesvědčivější síla, než jakou mají média a osvěta, ačkoli změnu klimatu jako téma jsme dostali do Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty již v roce 2016. Za ta léta se udělala velká práce nejen ve vzdělávání dětí a i s médii máme v této oblasti jen pozitivní zkušenost. Tématu změny klimatu a jeho ochrany se věnují pozorně a fundovaně. Paradox je v tom, že většina české veřejnosti podle průzkumů silně podporuje omezování znečišťovatelů a řadu dotačních politik a vzdělávacích aktivit na ochranu klimatu. Narážíme však na to, že spíše odmítavě se staví k opatřením, která představují zvýšené náklady, snížení životní úrovně nebo změnu životního stylu. Tam narážíme na přirozenou snahu člověka "mít se dobře", tam ještě většinu české společnosti čeká změna přístupu v myšlení, jako by se změna klimatu/situace měla udát i uvnitř každého z nás.

Na závěr bych se rád zeptal, zda máme být více optimisty nebo pesimisty a proč?

Z pohledu životního prostředí je odpověď snadná, budme realisty. Stále věřím tomu, že pokud se společnost bude řídit zásadami udržitelného rozvoje, bude se chovat maximálně šetrně k přírodě a jejím zdrojům, udržíme harmonii. Nepochybně se ale budeme muset a musíme mnohému učit a mnohému přizpůsobit. Ta cesta je v dynamice našich reakcí na nové situace, prozíravosti, schopnosti myslet více na budoucnost. ■

MYSLETE NA JEJICH BUDOUCNOST

SPOŘENÍ DO ZLATA

UZAVŘETE SMLOUVU ONLINE
JEDNODUŠE V PÁR KROCÍCH

OD 600 KORUN
MĚSÍČNĚ

TrustWorthy[®]
Investment

www.twicz.cz